

מנחות דף לא

עניין: כימי השמים על הארץ

שו"ת הרמ"א ס"י כה

והנכון אצלי, כי השמים מורים על החיים אשר משם נחצבו הנשמות שהם חיים וקיימים לעולם, והארץ על המות אשר משם נחצב הגוף שהוא כלה, אם כן כל כמה דלא פגע בעל הארץ עדיף טפי³. ואפשר לפעמים היו לוקחים אותם התלמידים להתלמד בה בבית רב הונא, ולכן כרכו מאחד כלפי שמע ועושה אותו שתומה מטעם דכתבו וסמך על כגובה שמים מעל הארץ. אמנם בבתי אחרים שאין דרך להתלמד ולקרות בה כלל, רק לקובעה בכותל בחזק, כורכים אותה משמע כלפי אחד וכותבים על הארץ בתחלת שיטה מטעם דכתיבנא. ואפשר מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי לעיל א"ד בסוף וא"ד בתחלה, כי שניהם אומרים אמת והלכה. ומכל מקום נהגינו לכרוך מאחד כלפי שמע דכתבו הפוסקים, הואיל ונפק מפומיה דרבי חלבו.

מהרש"ל על הסמ"ג עשה כג

איכא דאמרי בסוף שיטה כ"ו. מאן דאמר בסוף שיטה כגובה שמים על הארץ, ומאן דאמר בתחילת שיטה כ"ו היכי דמתרחקו [דמתרחקאן שמים מארץ]. נמרא (מנחות לא, ב). ופירש רש"י דמשמע כי גובה שמים על הארץ כן יאריך ימיכם, ולאידך מאן דאמר משמע כי היכי דמתרחקי שמים מארץ כן יאריך ימיכם. וקשה לי, אם כן במאי פליגי. ונראה לי הטעם שהמוזהא באה לאריכות ימיו של האדם ולהציל האדם מן החטא, והכא כתיב קרא כי כגובה שמים על הארץ גבר חסדו על יריאיו, והיינו אריכות ימים דכתיב כי טוב חסדיך מחיים, וכתיב נמי כרחוק מזרח ממערב הרחק ממנו את פשעינו, והיא המידה של ריחוק שמים מן הארץ, והיינו להתרחק האדם מן החטא. והנה חד מאן דאמר סבר דמרמזין בה אריכות ימים, ואידך מאן דאמר סבר דמרמזין בה ריחוק והצלה מן החטא.

עין אליהו

הנראה דבהא פליגי. ומתחלה אבאר המקראות; בתהלים (ק"ז) כי כגובה שמים על הארץ כן גבר חסדו על יראיו כרחוק מזרח ממערב הרחק ממנו את פשעינו. והכוונה בזה שהנה ידוע ששמים הוא חסד ואין רע יורד מן השמים, וכמבואר בסנהדרין (דף נט ע"ב) אין דבר טמא יורד מן השמים. ומבואר (חגיגה פ"ב) אמר רב יהודה אמר רב, עד שלא בא דוד היו ברקיע וכשבא דוד ביקש עליהם רחמים והורידן לארץ. אמר לפניו רבש"ע כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע. והיוצא מזה שמן השמים לא יהיה רע. והנה יראים נקראים אנשים שלא חטאו מעולם, וע"ז אמר דוד כי כגובה שמים על הארץ כן גבר חסדו על יראיו, ר"ל החסד יהיה כ"כ הרבה מן השמים כמו שגובה שמים מהארץ.

והנה מבואר בפדר"א (פרק ג') רוח פינת המזרח משם האור יוצא לעולם, רוח פינת המערב משם חושך יוצא לעולם. ולכן אמר המקרא כרחוק מזרח ממערב, ר"ל ממזרח האור ומן המערב החושך, הרחק ממנו את פשעינו, א"כ קאי על בעלי תשובה. והנה (בסוף פ' אין עומדין) איכא פלוגתא אם צדיקים גמורים עדיפא או בעלי תשובה עדיפא. והנה אם נאמר דצדיקים גמורים עדיפא, יכתוב בסוף שיטה כנגד הצדיקים ויהי גבוה שמים על הארץ. ואם נאמר דבעלי תשובה עדיפא, יכתוב בתחלת שיטה שיהיה רחוק שמים מן הארץ, והוא כנגד המקרא כרחוק מזרח ממערב הרחק ממנו את פשעינו, כן כמו שרחוק שמים מן ארץ, וגבוה הוא כשעומד זה תחת זה, ורחוק הוא שאינו עומד זה תחת זה, אלא עומד ברחוק מן הצד. וא"כ זה מרומז נגד שרחוק הפשעים והוא נגד בעלי תשובה, וסובר דבעלי תשובה עדיפא, ולכן שמים בתחלת שיטה.

בן יהוידע

דף לא ע"ב. מ"ד בסוף שיטה כגובה שמים על הארץ. ו"ל כגובה משמע לענין הרחקה קאמר, דאם ר"ל כעמידת השמים על הארץ כול"ל כעמידת השמים על הארץ. וג"ל כבס"ד דלא מפרש כגובה לענין הרחקה שיעור החלל שיש בין זה לזה, אלא מפרש על גובהן במספר כי מספר שמים עולה על מספר גבוה במספר ל"ט שהוא מספר שלישי הוי"ה אר"י עם כולל ה' אלויות שבשם זה ישתלשל שפע חסדו יתברך על יראיו, לכן ס"ל שגריך לכתוב על הארץ בסוף שיטה כדי שתהיה תיבה הארץ כחוצה לתחת תיבת שמים להודיע היתרון שיש בשמים על מספר הארץ, כי כן דרך כותב חשבונות לכתוב מספר הקטן תחת מספר הגדול לנכות זה מזה וכו' מודיעים היתרון כמה הוא. **אמנם** מ"ד בתחלת שיטה מפרש כגובה על הרחקה שיש בחלל שבשניהם שהוא מהלך ח"ק שנה; וידוע כי מהלך ח"ק שנה הנו' רמזו במלוי שם שד"י שבו רמזו עץ החיים דמהלכו ח"ק שנה כמ"ש רבינו האר"י ו"ל, וידוע ח"ש ואש"ה שזכו יש להם הארץ מלוי שם שד"י שכולה ח"ק, לכן מדלקת האש"ה בליל שבת שני נר, ועו"ה הכותב כגובה השמים על הארץ שאול מה' ח"ק שנה הרמזו במלוי שד"י בשיעור זה גבר חסדו על יראיו ה"א ואש"הו שמאיר בח"ק אברים שלהם מעץ חיים שהוא מהלך ח"ק שלה, ולז"ה למען ירבו ימיכם וימי בניכם, ש"מ"ך ל"ט מעץ חיים שהוא שיעור מהלך שיש בחלל על הארץ ונמצא הכתוב נקיט הרמזין של כימי השמים על הארץ לענין שיעור הרחקהם זה מזה, לכן ס"ל שכתוב על הארץ בתחילת שיטה לרמזו על דמיון הרחקהם זה מזה: **והנה** למ"ד בסוף שיטה כ"ל כס"ד טעם אחר יש בזה דע"כ יהיה לירוף ש"א מ"ר י"ל מלמעלה למטה כי בזה תהיה תיבת ארץ תחת אלויות שמי דהשמים, ואז ש' של שמי עם ה' של ארץ הוא ש"א, ומ"ס של שמי עם ר' של ארץ הוא מר, וי"ד של שמי עם ל' של ארץ הוא י"ל, כלומר ש"א וסלק את המר מן העולם ע"י וכו' עשרה לדיקים וכו' י"ל ר"ל יו"ד לדיקים כמ"ש הש"ת לאברהם אב"ה לא אשחית בעצור העשירה, ולכן בדור המבול שלא היה א"ל שמינה לא נשתלק המר מן העולם וי"ד המבול:

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON